

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання Вченої ради
комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
від 22 березня 2023 року №5

Введено в дію 22 березня 2023 року
Наказ ректора
Хортицької національної академії
від 22 березня 2023 року № 51/од

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

З ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІКИ

для здобуття другого (магістерського) освітнього рівня

зі спеціальності **016 Спеціальна освіта**

освітньої програми **Психокорекційна педагогіка та психологія**

для вступників на основі першого (бакалаврського) рівня,

освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»

Запоріжжя
2023

Укладачі:

Жадленко І. О., кандидат педагогічних наук;

Турубарова А. В., кандидат психологічних наук, доцент

Горшкова Г.В., доктор філософії

Рецензент:

Григор'єва І. О. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри спеціальної та інклюзивної освіти навчально-наукового інституту педагогіки і психології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Розділ I. Зміст програм навчальних дисциплін, питання з яких увійшли до фахового випробування.....	5
Розділ II. Орієнтовний перелік тестових завдань до фахового випробування.....	10
Розділ III. Критерії оцінювання знань, умінь і навичок.....	12
Розділ IV. Список рекомендованої літератури з навчальних дисциплін, питання з яких увійшли до фахового випробування	14

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фахове випробування проводиться при вступі для здобуття ступеня магістра на базі здобутого ступеня вищої освіти бакалавра (спеціаліста) з метою встановлення фактичного рівня компетентностей майбутніх фахівців та його відповідності вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики.

Програма фахового випробування ставить за мету забезпечити єдність вимог щодо змісту та критеріїв оцінювання знань і практичних умінь абітурієнтів, визначення рівня узагальнення та систематизації їх знань з вивчених навчальних курсів.

Основними завданнями програми є окреслення найважливіших проблем олігофренопедагогіки; закономірностей психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями, розкриття методів та прийомів психологічної діагностики дітей даної категорії; ознайомлення з принципами та змістом корекційно-розвиткової роботи з подолання інтелектуальних порушень; формування практичних вмінь та навичок діагностики та корекції інтелектуальних порушень у дітей.

Програма фахового випробування розглядається у комплексі з такими навчальними дисциплінами: «Олігофренопедагогіка», «Спеціальна психологія».

При складанні фахового випробування абітурієнти повинні показати: тісний взаємозв'язок фундаментальних та професійних знань, їх глибоке засвоєння; розуміння сучасного стану олігофренопедагогіки, як конкретної науки; важливість міжпредметних зв'язків, вміння давати історичну оцінку сучасного стану проблем олігофренопедагогіки та спеціальної психології; необхідність системного комплексного підходу до діагностики та корекції інтелектуальних порушень у дітей.

Фахове випробування проводиться у формі усного екзамену.

До комплекту фахового випробування зі спеціальності 016 Спеціальна освіта освітньої програми Психокорекційна педагогіка та психологія входять 30 білетів. Кожний білет включає три питання: перше – питання з курсу олігофренопедагогіки, друге – зі спеціальної психології, третє – тестові завдання.

При проходженні тестових завдань вступник повинен продемонструвати здатність до застосовування теоретичних знань, а саме до організації та здійснення навчальної, корекційної, розвивальної та виховної роботи з дітьми, які мають порушення інтелектуального розвитку з урахуванням структури порушення, вікових та індивідуальних особливостей осіб, вимог освітніх стандартів, програм навчання та виховання.

Критерії оцінювання знань абітурієнтів на фаховому випробуванні визначаються за шкалою ЄКТС.

РОЗДІЛ I. ЗМІСТ ПРОГРАМ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ПИТАННЯ З ЯКИХ УВІЙШЛИ ДО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Зміст навчальної робочої програми з дисципліни «Олігофренопедагогіка»

Тема 1. Закономірності психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями

Основні нейропсихологічні фактори, що лежать в основі психічної діяльності. Функціональні системи і їх гетерохронний розвиток. Гетерохронії в розвитку психічних функцій. Взаємозв'язок біологічних і соціальних факторів у психічному розвитку. Загальні і специфічні закономірності розвитку дітей з психофізичними порушеннями. Специфічні особливості пізнавальних потреб і їхнє значення в розумінні формування структури психічної діяльності.

Тема 2. Клінічні основи інтелектуальних порушень

Етіологія та патогенез інтелектуальних порушень. Класифікації інтелектуальних порушень. Класифікація М. Певзнер. Міжнародна класифікація (МКХ 11-го перегляду).

Тема 3. Набуте слабоумство – деменція

Загальні питання дементивних розладів. Клінічні форми деменції при органічних психічних розладах.

Тема 4. Клініка пограничної інтелектуальної недостатності

Клініка інтелектуальної недостатності при ускладненому психічному інфантилізмі. Клініка інтелектуальних порушень при відставанні у розвитку окремих компонентів психічної діяльності. Клініка інтелектуальних порушень при церебралістичному і психоорганічному синдромах.

Тема 5. Педагогічна типологія дітей з інтелектуальними порушеннями

Сучасна педагогічна типологія дітей з інтелектуальними порушеннями. Система спеціальних закладів освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями. Готовність дитини до шкільного навчання і адаптації до школи. Завдання і принципи психологічної діагностики дітей з інтелектуальними порушеннями.

Тема 6. Впровадження інклюзивної освіти в Україні

Інтегроване навчання як складова освітнього процесу. Правове підґрунтя впровадження інтегрованого навчання. Форми інтегрованого навчання та принципи побудови інклюзивного простору. Наявні проблеми впровадження інклюзивної освіти та інтегрованого навчання в Україні. Взаємоставлення суспільства, держави і спеціальної освіти. Організація допомоги дітям з інтелектуальними порушеннями в Україні. Сучасний стан надання допомоги дітям з інтелектуальними порушеннями.

Тема 7. Напрями та прийоми індивідуального підходу до учнів із інтелектуальними порушеннями

Врахування різного рівня знань, зон актуального та найближчого розвитку. Врахування індивідуальних особливостей пізнавальних процесів. Врахування у освітньому процесі індивідуальних особливостей самооцінки та компенсаторних особистісних можливостей учнів із інтелектуальними порушеннями.

Тема 8. Методи навчання дітей з інтелектуальними порушеннями

Загальна характеристика методів корекційного навчання. Словесні методи навчання. Наочні методи навчання. Практичні методи навчання.

Тема 9. Форми організації навчання в спеціальній школі для дітей з інтелектуальними порушеннями

Урок як основна форма організації навчання дітей з інтелектуальними порушеннями. Типи уроків у спеціальній школі. Підготовка вчителя до уроку. Екскурсія як форма організації освітнього процесу. Організація навчальної діяльності учнів з інтелектуальними порушеннями для виконання домашніх завдань.

Тема 10. Психолого-педагогічна характеристика дітей з інтелектуальними порушеннями

Сучасні психолого-педагогічні класифікації інтелектуальних порушень. Психолого-педагогічна характеристика осіб з інтелектуальними порушеннями. Склад учнів спеціальної (допоміжної) школи та спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти. Протипоказання до зарахування у спеціальну (допоміжну) школу.

Тема 11. Комплектування спеціальних закладів

Принципи комплектування спеціальних закладів. Організація та зміст роботи ІРЦ щодо комплектування спеціальних закладів. Участь батьків, лікарів і педагогів закладів загальної середньої освіти у комплектуванні системи спеціальних закладів.

Тема 12. Трудове навчання і виховання дітей з інтелектуальними порушеннями

Мета і завдання трудового навчання. Структура трудового навчання. Трудове виховання в олігофренопедагогіці. Корекційно-виховна функція трудового навчання.

Тема 13. Методика математики в спеціальній школі

Методика вивчення 1-го десятка. Методика вивчення нумерації і арифметичних дій в межах 2-го десятка. Методика вивчення сотні у спеціальній школі. Методика розв'язування арифметичних задач.

Тема 14. Спеціальна методика викладання української мови (молодші класи)

Наукові методи та методики навчання грамоти у спеціальній школі. Характеристика сучасного методу навчання грамоти та особливості його застосування у спеціальній школі. Методика проведення добукварного періоду навчання грамоти. Методика проведення букварного періоду навчання грамоти. Методика навчання читання. Методика роботи над художніми творами. Методика навчання граматики та правопису учнів молодших класів спеціальної школи. Розвиток мовлення, як основне завдання навчання рідної мови у спеціальній школі.

Тема 15. Спеціальна методика викладання ручної праці

Прикладні питання методики проведення уроків ручної праці у спеціальній школі.

Тема 16. Використання технік образотворчого мистецтва в навчанні учнів спеціальної школи

Малювання як навчальна дисципліна. Техніки малювання.

Тема 17. Основи корекційної фізичної культури

Корекційна фізична культура в умовах діяльності закладів дошкільної освіти інтегрованого типу. Фактори, що впливають на формування постави і склепіння стопи у дітей дошкільного віку. Корекційне фізичне виховання.

Зміст навчальної робочої програми

з дисципліни «Спеціальна психологія»

Тема 1. Спеціальна психологія як наука

Історія становлення спеціальної психології як науки. Предмет, мета, завдання спеціальної психології. Галузі спеціальної психології. Понятійно-категоріальний апарат спеціальної психології.

Зв'язок спеціальної психології з іншими науками. Методи вивчення психіки дітей з відхиленнями від нормального психічного розвитку.

Тема 2. Сутність та класифікація порушень психофізичного розвитку

Причини порушень психофізичного розвитку. Психічний дизонтогенез та його види. Вікова обумовленість дизонтогенезу. Особливості процесу аномального розвитку. Теорія складної структури аномального розвитку Л. Виготського. Вчення про компенсацію.

Тема 3. Теоретичні основи тифлопсихології

Становлення тифлопсихології як самостійної науки. Предмет, мета, завдання тифлопсихології. Основні методологічні принципи тифлопсихологічних досліджень.

Методи вивчення психічних особливостей незрячих та слабозорих. Поняття про порушення та його структура. Поняття про компенсацію та корекцію в тифлопсихології.

Тема 4. Особливості пізнавальних процесів та формування особистості дітей з глибокими порушеннями зору

Особливості розвитку сприймання, відчуття, просторової орієнтації, мовлення, мислення, уваги, пам'яті, уяви та уявлення дітей з порушеннями зору.

Особливості діяльності осіб із порушеннями зору. Особистість та міжособистісні відносини при глибоких порушеннях зору. Особливості розвитку емоційно-вольової сфери дітей з порушеннями зору.

Тема 5. Теоретичні основи сурдопсихології

Предмет, мета, завдання сурдопсихології. Становлення сурдопсихології як самостійної науки. Методи сурдопсихології. Проблема компенсації глухоти. Закономірності психічного розвитку дітей з порушеннями слуху.

Тема 6. Особливості пізнавальних процесів та формування особистості дітей з порушеннями слуху

Особливості розвитку сприймання, відчуття, мислення, уваги, пам'яті, уяви дітей з порушеннями слуху. Психологічні особливості формування мовлення дітей з порушенням слуху. Розвиток самосвідомості та емоційної сфери дітей з порушеннями слуху. Міжособистісні відносини дітей та підлітків з порушеннями слуху.

Тема 7. Теоретичні основи ортопсихології

Історія розвитку ортопсихології. Предмет, мета, завдання ортопсихології. Методи ортопсихології. Психологічні особливості людей з порушенням опорно-рухового апарату, залежно від групи інвалідності. Види та характеристика порушень опорно-рухового апарату.

Тема 8. Особливості пізнавальних процесів та формування особистості з церебральним паралічем

Класифікація ДЦП за К. Семеновою. Особливості порушення психіки при ДЦП. Особливості розвитку пізнавальних процесів у дітей із церебральним паралічем. Специфічні особливості структури інтелектуального порушення при ДЦП. Розлади

емоційно-вольової сфери у дітей із церебральним паралічем. Структура особистості та риси особистості при ЦП.

Тема 9. Теоретичні основи логопсихології

Історія розвитку логопсихології. Предмет, мета, завдання логопсихології.

Основні види мовленнєвих порушень первинного характеру. Розлади мовлення вторинного характеру. Методи логопсихології. Зв'язок логопсихології з іншими науками та галузями психології.

Тема 10. Особливості пізнавальних процесів та формування особистості осіб із тяжкими порушеннями мовлення

Особливості зорового, слухового та тактильного сприйняття у дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Особливості розвитку уваги у дітей з порушеннями мовлення. Специфіка розвитку мовлення у дітей з ТПМ. Особливості розвитку мислення та уяви у дітей з мовленнєвими порушеннями. Специфіка розвитку пам'яті у дітей з ТПМ.

Розвиток особистості при мовленнєвих порушеннях. Особливості розвитку емоційно-вольової сфери особистості з ТПМ.

Тема 11. Теоретичні основи олігофренопсихології

Історія розвитку олігофренопсихології. Предмет, мета, завдання олігофренопсихології. Методи вивчення психіки дітей з інтелектуальними порушеннями. Клінічна картина олігофренії. Класифікація і характеристика різних ступенів інтелектуального порушення.

Тема 12. Особливості пізнавальних процесів та формування особистості дітей з інтелектуальним порушенням

Особливості розвитку сприймання, відчуття, пам'яті, уявлення, мислення, мовлення дітей з інтелектуальним порушенням. Особливості характеру, емоційно-вольової сфери дітей з інтелектуальним порушенням. Розвиток самосвідомості дітей з інтелектуальним порушенням. Особливості оцінки та самооцінки, характеру школярів із інтелектуальним порушенням. Міжособистісні відносини в групі та колективі дітей з інтелектуальним порушенням.

Тема 13. Психологія дітей із затримкою психічного розвитку

Історія розвитку психологічної допомоги дітям із ЗПР. Причини затримки психічного розвитку у дітей. Клініко-психологічні особливості дітей з затримкою психічного розвитку. Клініко-психологічні характеристики дітей із конституційною формою ЗПР. Клініко-психологічні характеристики дітей із соматогеною формою ЗПР. Клініко-психологічні особливості психогенної форми ЗПР. Клініко-психологічні особливості дітей із ЗПР церебрально-органічного генезу.

Тема 14. Психологія дітей із розладами аутистичного спектра

Історія вивчення аутизму як самостійного порушення розвитку. Предмет, мета, завдання психології дітей із розладами аутистичного спектра. Класифікація розладів аутистичного спектра. Клінічні прояви аутизму, ознаки та симптоми порушення розвитку.

Особливості розвитку пізнавальної сфери дітей із розладами аутистичного спектра. Особливості розвитку особистості та емоційно-вольової сфери дітей із розладами аутистичного спектра.

Тема 15. Психологія дітей зі складними порушеннями розвитку

Історія розвитку вчення про психологію дітей зі складними порушеннями розвитку. Предмет, мета, завдання психології дітей зі складними порушеннями

розвитку. Основні наукові підходи до класифікації складних порушень розвитку.

Особливості розвитку пізнавальної сфери дітей зі складними порушеннями розвитку. Особливості особистості та емоційно-вольової сфери дітей зі складними порушеннями розвитку.

РОЗДІЛ II. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. **Виберіть правильну відповідь.** Яке з даних визначень є вірним:

1) олігофренопедагогіка – це один із напрямів спеціальної психології, що розглядає динаміку пізнавальної діяльності та особистості дітей з інтелектуальними порушеннями

2) олігофренопедагогіка – це педагогічна наука про виховання і навчання дітей з інтелектуальними порушеннями

3) олігофренопедагогіка – це педагогічна наука про виховання і навчання осіб з порушеннями мовлення

4) олігофренопедагогіка – це педагогічна наука про виховання і навчання осіб із затримкою психічного розвитку та з інтелектуальними порушеннями

2. **Виберіть правильні відповіді.** До словесних методів викладу навчального матеріалу відносяться:

1) робота з книгою

2) лабораторна робота

3) бесіда

4) розповідь

3. **Співвіднесіть** варіанти дизонтогенезу:

1. загальне стійке недорозвинення

2. затриманий розвиток

3. пошкоджений

розвиток А. органічна

деменція

Б. олігофренія

В. затримка психічного розвитку

4. **Укажіть правильний порядок.** Вивчення нумерації, учнів із інтелектуальними порушеннями, в межах 20 проходить у наступній послідовності:

1) утворення чисел другого десятка від 11 до 19

2) прямий і обернений рахунок в межах чисел другого десятка

3) повторення нумерації чисел в межах 10

4) отримання числа 20 з двох десятків

5) письмова нумерація чисел другого десятка

6) отримання чисел другого десятка як через прилічування одиниці до попереднього числа, та і через відлічування одиниці від наступного

5. **Виберіть правильну відповідь.** Хто з авторів ввів поняття «зона найближчого розвитку»:

- 1) Л.С. Виготський
- 2) О.Р. Лурія
- 3) Л.С. Цветкова
- 4) С.Л. Рубінштейн

6. **Виберіть правильну відповідь.** Учні 1-го класу з інтелектуальними порушеннями можуть рахувати:

- 1) лише від одиниці
- 2) від 10 до 1
- 3) від будь-якого числа в межах 10

7. **Виберіть правильну відповідь.** Метод спеціальної психології, який дозволяє зафіксувати спонтанну діяльність дитини, її природні психічні прояви:

- 1) спостереження
- 2) тестування
- 3) експеримент

8. **Виберіть правильну відповідь.** Відхилення за типом асинхронній – це:

- 1) викривлений та дисгармонічний розвиток
- 2) недорозвиток та затриманий розвиток
- 3) пошкоджений та дефіцитарний розвиток

РОЗДІЛ III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

Фахове випробування є формою контролю навчальних досягнень абітурієнта, глибини засвоєння ним програмного матеріалу, логіки та взаємозв'язків між окремими дисциплінами та їхніми розділами, здатності творчо використовувати набуті знання та уміння, сформованості власного ставлення, світоглядної позиції щодо виховання дітей з інтелектуальними порушеннями.

Загальна оцінка відповіді на екзамені кожного абітурієнта є комплексною, яка враховує всі аспекти його відповіді: теоретичні знання, уміння застосовувати їх у розкритті методики діагностичної та корекційної-розвиткової роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями з наведенням практичних прикладів згідно навчального плану спеціальності 016 Спеціальна освіта освітньої програми Психокорекційна педагогіка та психологія.

Під час оцінювання успішності абітурієнта на фаховому випробуванні з означеного курсу мають бути враховані наступні критерії:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення матеріалу;
- культура мовлення;
- впевненість, емоційність та аргументованість відповіді;
- використання під час відповіді додаткової інформації;
- уміння аргументувати, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, навчальну інформацію, робити висновки.

Для визначення ступеня оволодіння абітурієнтом навчального матеріалу використовуються наступні рівні досягнень абітурієнтів за двохсотбальною шкалою оцінювання.

A (високий рівень) – абітурієнт дає повну відповідь на питання білету; вільно володіє навчальним матеріалом; демонструє глибокі знання з різних розділів програми; логічно та послідовно викладає навчальний матеріал; демонструючи знання отримані як з основної, так і з додаткової літератури; уміє аргументувати свою думку; висловлює власне ставлення до проблем спеціальної освіти дітей з інтелектуальними порушеннями; демонструє свою світоглядну позицію; проявляє творчий підхід під час розкриття питань. Відповідь абітурієнта на питання характеризується правильністю, обґрунтованістю.

B (достатній рівень) – абітурієнт дає повну відповідь на питання білету; володіє значним обсягом навчального матеріалу, що свідчить про оволодіння ним основною та частково додатковою літературою з курсу; викладає свої думки логічно та послідовно, проте допускає окремі несуттєві неточності; демонструє здатність до аналізу та узагальнення; вміє робити висновки проте має певні труднощі з їх аргументуванням, а тому уникає висловлювання власної позиції; практичні завдання виконує переважно на продуктивно-репродуктивному рівні, демонструючи сформованість практичних умінь та навичок.

C (достатній рівень) – абітурієнт дає фрагментарну відповідь на питання білету; володіє певним обсягом навчального матеріалу на репродуктивному рівні, що свідчить про оволодіння ним переважно основною літературою з курсу; викладає свої думки логічно та послідовно, проте допускає окремі суттєві помилки та неточності; демонструє часткові уміння аналізу навчального

матеріалу, немає достатніх умінь для самостійного узагальнення; має труднощі щодо формулювання висновків та їх аргументування.

D (задовільний рівень) – абітурієнт володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, демонструючи знання отримані лише з основної літератури, допускає суттєві помилки, викладає матеріал непослідовно, демонструє часткові уміння аналізу навчального матеріалу, але має значні труднощі з його узагальненням та формулюванням висновків, не вміє їх аргументувати, не виявляє самостійності думки, власної позиції.

E (задовільний рівень) – абітурієнт володіє навчальним матеріалом частково, допускає суттєві помилки, викладає матеріал непослідовно та нелогічно, не володіє навичками аналізу навчального матеріалу, не вміє його узагальнювати, робити висновків та аргументувати їх. Не висловлює власної думки.

F (низький рівень) – абітурієнт не володіє навчальним матеріалом, відмовляється від відповіді або відповідає не за змістом питань.

Прохідний бал за іспит дорівнює 130 балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати абітурієнт за кожним запитанням дисципліни складає:

- 1 запитання – 40 балів
- 2 запитання – 40 балів
- 3 запитання – 20 балів

національ на шкала	«5» відмінно	«4» добре		«3» задовільно		«2» незадовільно
шкала академії	180–200	160–179	141–159	131–140	111–130	100–110
шкала ЄКТС	A	B	C	D	E	F

Якщо абітурієнт під час вступного випробування набрав від 100-129 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до Хортицької національної академії.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнтів виводиться за результатами обговорення членами комісії.

≡

**РОЗДІЛ IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ
З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ПИТАННЯ З ЯКИХ УВІЙШЛИ
ДО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ**

Література з дисциплін «Олігофренопедагогіка»

Основна

1. Бочелюк В. Й., Турубарова А. В. Психологія людини з обмеженими можливостями: навчальний посібник. Київ, 2011. 264 с.
2. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навчальний посібник. Суми, 2008. 302 с.
3. Гаврилов О. В. Прикладна корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2014. 591 с.
4. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: монографія. Київ, 2007. 458 с.
5. Нагорна О. Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Рівне, 2016. 141 с.
6. Миронова С. П. Корекційна психопедагогіка. Кам'янець-Подільський, 2015. 312 с.
7. Миронова С. П. Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет: редакційно-видавничий відділ, 2008. 204 с.
8. Миронова С. П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності : підручник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. 260 с.
9. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. Частина I. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). Київ, 2007. 238 с.
10. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Особливості навчання і виховання дітей, які потребують корекції розумового розвитку: підручник. Частина II. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). Київ, 2007. 238 с.
11. Пахомова Н. Г., Кононова М. М. Спеціальна психологія: навчальний посібник для студентів спеціальності 6.010105 «Корекційна освіта». Полтава, 2015. 357 с.
12. Прохоренко Л. І., Бабяк О. О., Баташева Н. І., Душка А. Л., Недозим І. В., Омельченко І. М., Орлов О. В. Навчання дітей з порушеннями когнітивного розвитку в умовах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник / за ред. В. В. Засенко, Л. І. Прохоренко. [URL:https://lib.iitta.gov.ua/723004/1/Посібник%20навчання%20в%20ум%20компет%20під.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/723004/1/Посібник%20навчання%20в%20ум%20компет%20під.pdf)

Додаткова

1. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: монографія. Київ, 2004. 376 с.
2. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навчальний посібник. Суми, 2008. 302 с.
3. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: наук.-метод. зб.: Вип. 8. Т.І. за ред. В. І. Бондаря, В.В. Засенка. Київ, 2006. 323 с.
4. Дуброва І. М., Лощених В. П., Шмалько Л. П. Програма розвитку дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю. URL:<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/navchalni-programi/programi-rozvitku-dlya-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-doshkilnogo-viku>
5. Колупаєва А.А. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навч.-метод. посібник. Київ, 2007. 127 с.
6. Люндквіст Л. Б. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: навчально-методичний посібник. Київ, 2007. 288 с.
7. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки : навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». Київ, 2010. 288 с.
8. Нижник Л. Допомога дітям з особливими потребами. Київ, 2004. 215 с.
9. НУШ : вебсайт. Як працювати з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Методи та поради. URL:<https://nus.org.ua/articles/yak-pratsyuvaty-z-ditmy-z-intelektualnymy-porushennya-metody-ta-porady-2/>
10. Пантонюк Т. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник. 2-ге видання, доповнене і перероблене. Дрогобич, 2009. 324 с.
11. Програма з корекційно-розвиткової роботи для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення («Корекція мовлення»)/ від. за вип. Л. І. Трофименко. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/korekciini-programy/4-korekcziina-programa-5-10-klas-tpm.pdf>
12. Руденко Л.М. Питання догляду за особами з розумовою відсталістю в сучасній дефектології: навчальний посібник. Київ, 2007. 128 с.
13. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. Київ, 2017. 364 с.
14. Стадненко Н.М. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників. Київ, 1998. 144 с.
15. Хайдарова О. С., Блеч Г. О. «Розвиток мовлення дітей з помірною розумовою відсталістю в процесі ознайомлення з природою».

[URL:https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/korekciini_programy/1-kor-programi-dlya-ditej-z-rv.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/korekciini_programy/1-kor-programi-dlya-ditej-z-rv.pdf) С. 9-37.

16. Хайдарова О. С., Блеч Г. О. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для учнів 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх начальних закладів з помірними інтелектуальними порушеннями.

URL:<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/korekcijni-programi/programi-z-korekcijno-rozvitkovoyi-roboti-dlya-ditej-z-porushennyami-intelektualnogo-rozvitku>

17. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка. Вінниця, 2007. 328 с.